

זה"י, אקדמות מילין:

א. המאמר נערך במהירות, ולא הספקנו לעורכו ולא להגיהו כדבעי.
נשמח לכל הערה והארה.
הדברים גם לא עוצבו – כיאות לתורה מפוארה בכלי מפואר, מחוסר ידע במחשב.
ב. המאמרים והאמרים כאן, נכתבו בשעתו כנראה מפי הזכרון, והורקו אולי מכלי לכלי, ולא הוגהו כנראה, ויש להתייחס אליהם בהתאם!
ג. זכותו הגדולה ובירור מקחו של הרבי הבית ישראל זיע"א, תעמוד לנו ולהוגים המאירים והמעירים בדבריו.
ד. כל הזכויות שמורות לעורך.

* * *

התוכן:

- א. השמועס באידיש.
- ב. השמועס בלשון הקודש, בתרגום חופשי, עם ציונים מראי מקומות וביאורים והמספדים בתוך המאמר, מפנים להערות שוליים, ואילו האותיות – למילואים שבסוף הקונטרס].
- ג. השמועס מעובד לפי קולר הבנתינו, זה"י.
- ד. תמלית השמועס
- ה. אמרים מרבנו.
- ו. תגובות לשמועס הקודם – שי"ל לראש השנה תשפ"ב.
- ז. מילואים לשמועס ולאמרים.

* * *

יישר כח להרב הרשל יוסקוביץ שליט"א מבני ברה, על שטרח לחפש ולמסור לנו את השמועס דלהלן בתשואות חן.
יישר כח גם לידידנו הרב י.ה. שליט"א מאשדוד, על שמסר לנו כמה וכמה מאמרים מרבנו ז"ל, אך לא הספקנו לעורכם.

שמועס מהרבי הבית ישראל זיע"א מגור**שבת קודש – שמחת תורה תשל"ג. סעודה ג'.****המאמר הנזכר, לא מופיע בספר בית ישראל**לא מדויק¹.

וישמעו רחוקים ויבואו. אז"ל אמר, אז די נפשות וואס זענען נישט אי געקומען ראש השנה יום כיפור, קענען סוכות נאך נתקרב ווערען, דאס איז וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלכה.

שמיני עזרת איז נאך פֿ בעסערע זמן. איתא בשפת אמת דא אויף דעם ארט, ויהי ביסורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ויהי ביסורון מלך – פֿ ענין פון קבלת עול מלכות שמים, עם גייט ארויף אויף ראש השנה יום כיפור. בהתאסף ראשי עם – פֿ רמז אויף סוכות, ראויים כל ישראל לישיב בסוכה אחת. יחד שבטי ישראל – שמיני עזרת שמחת תורה, אלע יודען האבן א חלק אין די תורה. דער כח פון משה רבנו, תורה כזה לנו משה מורשה קהלת יעקב, פֿ ירושה אויף אלע זמנים.

שטייט די לעצטע פרשה פון משה רבנו וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים וגו' ה' מסיני בא, משה רבנו פאר עהר איז נסתלק גיווארען האט עהר מחזק גיוועהן יודען דארעך כח התורה. דאס איז שמחת תורה, דער ענין פון תורה אז עברה מכזה מלוא ואין עברה מכזה תורה. בשם אז"ל, ביי פֿ זמן א גוטע, שמחת תורה, קען מען זעהן מ'זאהל באלד נישט אי קומען או די עבירה. יעדער יאהר ווערט עס נתעורר.

שטייט פון זיידען ז"ל די חידושי הרי"ם, לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. לא הביט און ביעקב, גייט ארויף אויף ראש השנה. ולא ראה עמל בישראל, יום כיפור. ה' אלקיו עמו, איז סוכות, חל שם שמים על הסוכה. קען זיין, ותרועת מלך בו, גייט ארויף אויף שמיני עזרת שמחת תורה. א עת רכון, א גוטע זמן, מ'קען נתקרב ווערען.

שמיני עזרת, איתא, קשה עלי פרידתכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאינה מכס. אז פון הימעל זאגט מען עשו לי סעודה קטנה, וואס איז גרעסער פון דעם. עד כדי כך, מ'בייגט זעך פֿ ראש פון הימעל אי יודען. ממילא קען מען פון אונטען זיך דערהויבען. דאס איז שמחת תורה. דער לעצטע גוטע זמן וואס מ'קען נתקרב ווערען. דאס איז תורה כזה לנו משה מורשה, ס'איז פֿ ירושה, יעדער יוד האט פֿ שייכות או דעם.

* * *

¹ כך צויין בראש ההעתקה שאצלי.

השמועס בתרגום חופשי:

אָיִשְׁמָעוּ רְחוּקִים וַיְבֹאוּ.² אַבִּי ז"ל אָמַר,³ שֶׁהַנִּפְשׁוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ לַהֲתַקְרֵב וּלְהִגִּיעַ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבַיּוֹם כִּיפּוּר, יִכּוּלִים עַדִּיין בְּסוּכוֹת לַהֲתַקְרֵב. זֶהוּ "וַיִּשְׁמָעוּ רְחוּקִים וַיְבֹאוּ", וַיִּתְּנוּ לָךְ כְּתָר מְלוּכָה⁴.

שְׁמִינִי עֲצַרְתָּ הוּא זְמַן אֶף יוֹתֵר מוּבָחָר.⁵ אֵיטָא בְּשִׁפְתֵי אִמָּת כֹּאן,⁶ וַיְהִי בִישׁוּרֵן מְלָךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי בִישׁוּרֵן מֶלֶךְ - עֲנִין קִבְּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם כִּיפּוּר. בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם - רִמְזָה עַל סוּכוֹת, רֹאשֵׁי כָל יִשְׂרָאֵל לִישֵׁב בְּסוּכָה אַחַת

² סוף פיוט ויאתנו (חזרת הש"ץ - מוסף ראש השנה ויום כיפור).

³ יעויין אמרי אמת הוש"ר תרעח, ועוד. הובא במילואים.

ובקידושא רבא (יו"ט סוכות תשל"ג) אמר רבנו: אחרי ראש השנה ויום כיפור, כשנהיים נקיים מהעבירות, הוא זמן גם לקְנָאפְעָרַע. ונרמז בגמרא (סוכה ו:): 'שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח'. לאחר שבראש השנה ויום כיפור הוא שתיים כהלכתן, אזי בסוכות 'שלישית' אפילו טפח - פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם'.

⁴ היינו, שישלימו עכשיו את המלכת השי"ת - מלכיות שחיסרו בראש השנה, 'ויתנו לך' עתה 'כתר מלוכה'.
ואולי כוונת רבנו ש'רחוקים ויבואו' ויתנו לך 'כתר מלוכה' הוא בסוכות, הוא על פי מה שביאר להלן ש'יהי בישורון מלך' - היינו ההמלכה שבראש השנה, ו'בהתאסף ראשי עם' היינו סוכות. שאת קבלת עול מלכותו של ראש השנה - 'יהי בישורון מלך', ניתן להשלים בסוכות - 'בהתאסף ראשי עם' (כך כנראה כוונתו שם). אם כן עולה ברור ש'וישמעו רחוקים' - אלו שלא זכו עד עתה לקבל עול מלכותו יתברך בראש השנה, 'ויבואו' - [בזמן שכולם באים יחדיו] בסוכות (כפי שביאר רבנו בקטע הבא), 'ויתנו לך כתר מלוכה' בסוכות.

[יש לציין עוד, שענין הסכך בסוכות הוא בחינת הכתר שמעל המלכות] וזה"ל [שעה"כ סוכות דרוש ד]. ובהושענא רבא ממשיכים למלכות את כל בחינותיה, גם הכתר שבה (שעה"כ סוכות ח) - 'כתר מלוכה'. ובענין שמחת תורה, איתא בזוה"ק "ומעטרן לספר תורה בכתר דילה". גם ידוע שהיחוד הגמור שנעשה בשמיני עצרת, שהוא תכלית כל הימים הנוראים, נעשה בעת אמירת 'כתר'.

⁵ אולי: יותר מובחר להשלים ה'כתר מלוכה' של ראש השנה ויום כיפור - ראה סוף ההערה הקודמת.

⁶ ראה מילואים.

(סוכה כז:)⁷. יחד שבטי ישראל - שמיני עצרת שמחת תורה, כי לכל ישראל יש חלק בתורה⁸. הכח של משה רבנו⁹, "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"¹⁰, ירושה לכל הזמנים¹¹.
¹² בפרשה האחרונה לחייו של משה רבנו, הוא סיים ב"וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו". משה רבנו לפני הסתלקותו חזק את בני ישראל על ידי כח התורה¹³. זהו שמחת תורה¹⁴. הענין של תורה - שעבירה מכבה מצוה ואין עברה מכבה

⁷ ובספרו בית ישראל (שמע"צ תשיג ותשיד): "בהתאסף ראשי עם - סוכות, חג האסיף".

ובשפת אמת (סוכות תרלד): "אחר ראש השנה ויום הכיפורים שנטהרו כל בני ישראל... ואחר שנטהרו יש חג הסוכות שמתאספין כל בני ישראל, כדאיתא בגמרא כל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת. ונקרא חג האסיף. וגם מינים שבלולב הם כללות בני ישראל, כמו שאמרו ז"ל ערבה - מי שאין בו טעם וריח כו'. העצה על זה, העירוב, שמאסף עצמו בכלל ישראל". ראה עוד מילואים.

⁸ באמרי אמת (יו"ט א' דסוכות, תרע"ח, בדילוג): כאשר ישראל מתאספים זה בעצמו הוא תורה, שהם מעוררים על ידי אסיפתם הכח ממתן תורה. וכן הוא בסוכות שכל ישראל מתאספים בו, ואז אחר כך הוא שמיני עצרת ושמחת תורה, לכל אחד מן ישראל יש חלק ואות בתורה שכן ישראל הוא ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות). וכתוב 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', ולכן כשמתאספים זה עצמו הוא תורה".

⁹ שפת אמת (שמע"צ תרס"ד): בשמיני עצרת נפתח השער בנפשות בני ישראל שיכולין לקבל הברכות. וזהו כוחו של משה רבנו ע"ה... והוא בכח התורה שנקראת לקח טוב, שמלמדת לבני ישראל איך לקבל את הטוב. ולכן שמחים בתורה בשמיני עצרת". ראה עוד בב' ההערות הבאות, ובמילואים.

¹⁰ לתשומת לב: כל הפסוקים הנזכרים כאן ובקטע הבא, הם בתחילת פרשת וזאת הברכה המסמלת את חג שמחת תורה.

והרי סדר הפסוקים: וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו... תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

ולענייננו: בשפת אמת (תרס"ה, בדילוג) "התורה יש לכל איש ישראל חלק בה. וזה שהנחילנו משה רבנו ע"ה 'מורשה קהלת יעקב', שיהיה לכל איש חלק בה. שיעקב הכין הכלים שיחזיקו ברכת התורה, ומשה רבינו מילא אותם, כמו שכתוב [- תורה צוה לנו משה] מורשה קהלת יעקב". ראה במילואים דברי השפ"א יותר בשלימות.

¹¹ היינו אף ל'רחוקים' כנ"ל. וראה פרי צדיק (תצוה א): "כל ישראל יש להם חלק בדברי תורה, וכמו שאמר 'מורשה קהלת יעקב', ויעקב נקרא גם ההמונים, דתלמידי חכמים נקראו ישראל". את דברי הפרי צדיק בשלימותם, ראה במילואים.

כוונת רבנו במשפטים האחרונים כאן, לכאורה: שמחת תורה הוא הזמן שכל אחד מן ישראל בכל מצב שהוא יכול להתקרב ולהשלים את מה שהחסיר בראש השנה ויום כיפור, כיון ששמחת תורה הוא ענין כח התורה, שלכל אחד ואחד מישראל בכל דרגה שהיא יש חלק בה, איך? בכח של משה רבנו שנתנה ב'מורשה' - ירושה עוברת הלא ליורשים בכל מצב שהם, וכן 'קהלת יעקב' - אף לפחותים שהם בבחינת יעקב.

¹² לא ברור לנו איך יש לנסח את המשפט הבא. כי זה לשון רבנו: "שטייט די לעצטע פרשה פון משה רבנו, וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים וגו' ה' מסיני בא".

¹³ כי כל הפסוקים שאמר משה קודם מותו, ונכתבו מיד לאחר וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו, הם בענין קבלת התורה והתורה - ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתה מרבת קדש, מימינו אשדת למו. אף חבב עמים, כל קדשיו בידך, והם תכו לרגלך, ישא מדברתיך. תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. [וכן הפסוק הבא - ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם, יחד שבטי ישראל, דרשו רבנו על תורה].

¹⁴ אולי כוונת רבנו, שהלא דברי משה רבנו בפרשת וזאת הברכה שאמר לישראל קודם מותו, עוסקים בכח התורה וקבלת עול התורה - כנ"ל, והם הלא נקראים בשמחת תורה. אם כן יש להם שייכות ליום זה. ואם כן, עיקר ענין שמחת תורה הוא להתחזק בתורה ובלימודה.

תורה. **בשם אבי** ז"ל, בזמן טוב, שמחת תורה, ניתן לראות ש[אף] מלכתחילה לא יגיעו לידי עבירה¹⁵. וזה מתעורר כל שנה ושנה [בשמחת תורה].

איתא מהסבא **החידושי הרי"ם**, "לא הבית און ביעקב, ולא ראה עמל בישאאל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו". לא הבית און ביעקב, עולה על ראש השנה. ולא ראה עמל בישראל - יום כיפור¹⁶. ה' אלקיו עמו - סוכות, 'חל שם שמים על הסוכה' (סוכה ט.).

ואולי, 'ותרועת מלך בו', עולה על שמיני עצרת ושמחת תורה¹⁷. זהו עת רצון, זמן טוב [א] גוטע זמן], אפשר להתקרב¹⁸.

על שמיני עצרת איתא¹⁹, "קשה עלי פרידתכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאיהנה מכם". אם מן השמים אומרים 'עשו לי סעודה קטנה', מה יכול להיות גדול יותר מזה! עד כדי כך, מתכופפים [משפילים עצמם] כביכול משמים למטה אל בני ישראל. ממילא ניתן להתרומם [להתעלות / להתקרב] מלמטה²⁰. זהו שמחת תורה. ה'גוטע זמן' האחרון שניתן עדיין להתקרב. זהו 'תורה צוה לנו משה מורשה', היא ירושה, כל יהודי יש לו שייכות לזה²¹.

* * *

¹⁵ בגמרא (סוטה כא.) מצינו לקשר בין ענין 'אין עבירה מכבה תורה', לענין 'תורה מצלא' - מן החטא [עכ"פ בעידנא דעסיק בה].

ואם כן, אולי כוונת רבנו, שעל כן יום שמחת תורה גדול אף מראש השנה יום כיפור ואף מסוכות, ואז יכולים אף הרחוקים להתקרב ולתקן, כי ר"ה יו"כ וסוכות הם בחינת 'מצוות', ועבירה מכבה מצוה, ולא מצלא מחטא. מה שאין כן שמחת תורה - כח לימוד התורה, שמצלא מן החטא.

* * *

זה לשון הגמרא שם (בדילוג): "עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה, שנאמר 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה'. אלא אמר רבא, תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנא אצולי לא מצלא".

¹⁶ בגמרא יומא (כ.): "תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא [לשטן] לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני".

¹⁷ בפשטות, כוונת רבנו, על פי דבריו לעיל - שבשמיני עצרת ניתן להתקרב מאוד, בכח התורה, וכו'. ועל כן הוא זמן של 'ותרועת מלך בו'. ראה המשך דברי רבנו. וראה גם דברי רבנו בסעודת ליל שמע"צ תשל"ד, שהובאו במילואים שעל הקטע הקודם.

[וגם יתכן, שכוונת רבנו על פי הגמרא סוכה (נה): שמזכיר מיד להלן - "שמיני עצרת מקריבים רק פר אחד, משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה. ליום אחרון. אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך". ומאריז"ל ידוע, ששמיני עצרת הוא זמן היחוד השלם, ענין 'רעים אהובים'. וראה גם תורת משה (לחת"ס, שבועות, עה"פ בהקריבכם מנחה).

¹⁸ היינו להיות 'תרועת מלך בו'.

¹⁹ הלשון כאן, מעורב מלשון הגמרא סוכה (נה): ורש"י (אמור כג לו).

²⁰ כוונתו ב'מלמטה', אולי, עפ"י מה שאמר לעיל, שבשמיני עצרת יכולים להתקרב אף הרחוקים.

ואולי כוונתו לדייק 'עשו לי סעודה קטנה' - כל אחד לפי דרגתו.

²¹ מדין ירושה, שאינו תלויה במעשיו של היורש. השה עם דברי רבנו לעיל (סוד"ה שמיני עצרת הוא זמן, ובהערות שם).

השמועס מעובד ומבואר לפי מיעוט הבנתנו:

"וישמעו רחוקים ויבואו, ויתנו לך כתר מלוכה", בשם אבי ז"ל, שהנפשות הרחוקים שלא זכו להתקרב בראש השנה ויום כיפור, עדיין יכולים בסוכות לבוא ולקבל עול מלכות שמים. וביותר הזמן מסוגל - להתקרב ולהשלים את כל הימים הנוראים, בשמיני עצרת. כנרמז בפסוק 'ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל' - שאפשר להשלים את ה'בישורון מלך - המלכיות - הקבלת עול מלכות שמים של ראש השנה, ואת ה'בהתאסף ראשי עם' - של סוכות, מתי? כשייחד שבטי ישראל' - בשמיני עצרת ושמחת תורה - שאז כולם ייחד שבטי ישראל' - כי לכולם יש חלק בשמחת תורה - בתורה, איך? על ידי הכח של משה רבנו שנתן את התורה באופן של 'מורשה' בירושה, ולכל 'קהלת יעקב', אף לפחותים ובכל הזמנים. בשמחת תורה ניתן להגיע ליגיעה בתורה כראוי, לכח התורה - שתגן עליו שלא יבוא לידי חטא.

ונרמז גם בפסוק "לא הביט און ביעקב, ולא ראה עמל בישוראל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו". [לא הביט און ביעקב, עולה על ראש השנה. ולא ראה עמל בישוראל - יום כיפור. ה' אלקיו עמו - סוכות - יחל שם שמים על הסוכה' (סוכה ט.).] 'ותרועת מלך בו', עולה על שמיני עצרת ושמחת תורה, שהוא עת רצון וזמן טוב להתקרב ולהיות 'תרועת מלך בו' כל אחד בדרגת בה הוא נמצא.

וכמו שמצינו שבשמיני עצרת אומר הקדוש ברוך הוא לישראל "קשה עלי פרידתכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאיהנה מכם", משמים משפילים עצמם היום אלינו עד כדי כך ומבקשים 'עשו לי סעודה קטנה'.

בשמחת תורה, בכח התורה, הוא ה'גוטע זמן' האחרון שניתן עדיין להתקרב כל אחד היכן שהוא רק נמצא - כל יהודי בכל מצב שהוא יש לו שייכות לזה, כמו שכתוב 'תורה צוה לנו משה מורשה' - ירושה לכל ישראל באשר הם.

* * *

תמצית השמועס:

כל מי שלא זכה להתקרב בראש השנה יום כיפור וסוכות, יכול להשלים זאת עתה בשמיני עצרת ושמחת תורה, על ידי כח התורה. כל יהודי בכל מצב שהוא, אף רחוק, יכול להתקרב עתה, בזמן האחרון של הימים הנוראים.

* * *

אמרים (עם קצת עיבוד לפי עניות הבנתנו בס"ד):**יום שמע"צ בקידוש:**

'וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה'. אם הקדוש ברוך הוא עשה כן, וודאי שיש לכך טעם ותועלת. ומהי?

ויש לבאר, על פי דברי ה'משך חכמה' - לרבי מאיר שמחה (הכהן מדווינסק, כי תבוא כט א) [שהיה חקרון באלקות], המבאר את הפסוק (שם) 'וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאָזְנִים לְשָׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה'. ואיתא במדרש, ש'עד היום הזה', היינו יום פטירת משה. ויש להבין, מדוע אכן לא הגיעו לידיעה זו כל ארבעים השנה עד יום פטירת משה?

אלא, שהדור ההוא, אף שהיו דור דעה, היתה להם טעות בהבנת עצם מהותו של משה רבנו. הם סברו, שהוא חלק אלוה ממעל²². וזה הביאם לידי כמה וכמה מכשולות. וכגון במעשה העגל, שכשראו שמשה נעלם, אמרו "קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ, כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדָעֵנוּ מָה הָיָה לוֹ".

כי כיון שטעו וחשבו שמשה היה חלק אלוה ממעל, דרשו 'עשה לנו אלהים' - שיהיה גם כן חלק אלוה ממעל כמשה.

ואף שמשה רבנו עצמו, כל ימי חייו, הפריך בעצמו את אפשרות מחשבת-הטעות הזו, באמרו שוב ושוב שהוא רק שליח השם. אך כל עוד חי, לא הוברר להם שטועים המה. רק ביום מותו, כשהבינו שהוא בן-תמותה כאחד האדם, רק אז הגיעו לידיעה הנכונה שהשם אחד - הוא ואין בלתו²³.

ועל פי רעיון זה ביארו²³ גם ענין העלמת מקום קברו של משה רעיא מהימנא, מעין כל חי. כי היה חשש, שאם ידעו את מקום מנוחתו, יעשו מהמקום כעין אלילות ולבקשת ישועות, ולא יגיעו לידיעת השם יתברך. ועל כן הועלם מקום קברו, וכך הובררה להם טעותם ויכלו להגיע לידיעת השם.

*

*

*

²² מן ההכרח לציין: ידוע מהקדמונים, שהגדירו את נשמת האדם בלשון 'חלק אלוה ממעל'. וכמובן שאם רבנו התנסח בנוסח דגן, כוונתו לענין אחר - שהחשיבוהו למשה קצת כאלהות. ופשוט.

ויתכן גם מאוד, שרבנו כלל לא התנסח בלשון זה רק באופן אחר, אלא זהו הנוסח של אחד הכותבים הצעירים הרבים שכתבו רק לאחר החג את מה ששמעו מכלי ראשון שני ושלישי, ומהזכרון.

²³ אלו דברי כתב סופר (וזאת הברכה לד ו, כידוע רבנו חיבב מאוד את ספרו, ואכמ"ל): "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה. נראה לי, כי טעם דלא ידע איש קבורתו, כמו שחשש יעקב שיעשו אומות העולם עבודה זרה על קברו במצרים, ומכל שכן שיש לחוש כן במשה", ע"ש [וכע"ז בכף החיים (פלאג"י) סימן ד].

תגובות לשמועס הקודם – שיצא לאור לראש השנה תשפ"ב:

א. מהרב הרש"י יוסקוביץ שליט"א, מבני ברק:

במדבר "אמרי" – הווארט שאמר הרבי ה'בית ישראל' שבזמנו בפרט, פרנסה היא גם כן צורך רוחני:

באחד מןות ה'אמרי'ם, זכיתי להיקרא יחד עם עוד כמה נוספים, לסיים סעודת שבת אצל הרבי הבית ישראל ז"ל. בין היתר נאמרו במקום הרב מאיר ברק קורניק הי"ו. הרבי סיפר על אחד הרבנים הקודמים, שהיה מסכים לקבל הזכרות ובקשות ממשרי פניו, רק בצנייני רוחניות ולא בצנייני גשם.

פעם הציג אליו אישה עם קוויטל, בצנייני פרנסה. ואותו רבי קיבלו בסבר פנים והשיבו על שאלתו ובקשתו. לאחר שיצא הלה, הסביר להם אותו רבי: וודאי מתפללים אתם מדוע השיבותי לו? ובכן, האמת היא, שהוא בא לבקש על נפשו הרוחנית, ולא שאמרו חכמנו ז"ל (קידושין פג:) 'הרצותי את מצוי וקפחתי את פרנסתי'²⁴, על כן הוא כתב על פרנסה, איך שבאמת כוונתו ל'הרצותי את מצוי' שחסר לו.

וסיים במוסר מחוייב לאחד האברכים שנכח שם: "אמרת לי השבוע שהינך מצונן ואינך מרגיש טוב. וודאי נתכוונת להתאונן ולבקש דרך לתקן את ה'הרצותי את מצוי' הצומד מאחורי הרגשתך". ואז בירך את הלה בכל ליבו האוהב.

"מקל נוצם" (ראה סנהדרין כד. ובמפרשים), כפי שהיה רגיל רבנו להזכיר.

ב. מידדנו הרב ד.א. שליט"א, מירושלים ת"ו:

בצנין הנ"ל: יש לציין גם לנוצם אלימלך (רבי ליקוטי שו"ת): "אשרי וטוב לך, אשריך בצולמ הנה וטוב כו' (אבות ו ד). כי מה טוב לצדיק בצניני הצולמ הנה, הוא הכל כדי שיבא על ידו לצולמ הבא. כי הדברים הצריכים לצולמ הבא, המה התורה והמצוות, והם אינם יכולים להיעשות ולהיפצל אם לא יש לו כל צורך צולמ הנה בריות. למשל, הכנסת אורחים, סוכה ואתרוג, ציצית, מזוזה, אשה ובנים, וכדומה להם. לנה צריך הכל שיהיה לצדיק מצות בריות. וזהו אשריך פירוש מה שיש לך טוב בצולמ הנה אינה ציקר הכולנה כי אם 'טוב לך לצולמ הבא' ולנה נאמר 'אשריך', שפירוש דרך ונתיב לבוא על ידו לציקר – טובת צולמ הבא". וכצ"ל בתפארת שלמה (כי תבוא).

²⁴ "רבי שמעון בן אלעזר אומר, מימי לא ראיתי צבי קניץ וארי סבל ושועל חנווני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני. מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני, מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאפרנס שלא בצער?! אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר עונותיכם הטו".

מילות

^א כמה וכמה השוואות והשלמות נחוצות לשמועס דנן, מצאנו עתה במאמרי רבנו שבקובץ תורני 'שמחת תורה' ח"ב שיצא לאור בימים אלו (במדור מאמרי קודש - בית ישראל, עמ' כ ולהלן). קחנו משם.

^ב אמרי אמת (הושענא רבא תרעה): "וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה. כתיב 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה'. ועלו מושיעים, זה הושענא רבה, וכתוב 'והיתה' לשון עבר, היינו שלעיתיד תתגלה למפרע מלכות שמים, שכן כתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר, שיתגלה האנכי ה' אלקיך, שהרי על זה נאמר קול גדול ולא יסף, ורק שהאומות מסתירים שלא יוכלו לשמוע ולראות זאת.

"איתא בזוה"ק שהעננים בסוכות, ענני הכבוד, הם על ידי ענן הקטורת ביום כפור, דכתיב וכסה ענן הקטורת. עננים הם מלכות שמים, ויום כפור הוא ההתחלה והגמר הוא בסוכות. כתיב וכסה ענן הקטורת, וכתוב כסית כל חטאתם סלה, כפי מה שאדם מקבל על עצמו מלכות שמים, כך מתקיים כסית כל חטאתם סלה. וכן כתיב לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקי עמו ותרועת מלך בו, שכפי מה שמקבלים מלכות שמים כך הוא לא הביט און ביעקב וגו'. כתיב עונותיכם היו מבדילים בינכם לבין אלקיכם, וביום כפור שנטהרים מהעוונות נעשים מקורבים, וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה, יום כפור הוא התחלת קבלת מלכות שמים ובסוכות הוא הגמר, הושענא רבה הוא אושפיזא דדוד המלך והוא מגלה מלכות שמים, שהרי לית ליה מגרמיה כלום.

"איתא בגמרא, כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כדי לצאת בערבה, רמז שאף בעלי מומין יכולין להתקרב, וזה בכוחו של דוד המלך. ה' אלקי עמו, הכוונה לשמע ישראל, ותרועת מלך בו היינו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. איתא במשנה והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול וכו' ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שאז נתגלתה מלכות שמים. ואיתא ואף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכים ואומר להם תטהרו, תטהרו" בגימטריא כת"ר, ויתנו לך כתר מלוכה, שביום כפור מתגלית מלכות שמים, ולגמור את השם הוא בסוכות כדאיתא שחל שם שמים על הסוכה, סוכות הוא הגמר, סוכות הוא כדי להכניס מלכות שמים בעצמיות האדם. והושענא רבה הוא הגמר מסוכות, לגמור את השם זה דוד המלך שהוא הה"א אחרונה שבשם", ע"ש עוד.

ושם (תרעד, יו"ט ב' דסוכות): "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, זה נאמר על סוכות, שבו שמחת בית השואבה, שעד עתה היו הימים הנוראים שהם בבחינת 'עבדו את ה' ביראה', ועתה היא ששון - תערובת של שמחה ויראה. ולכן שמחת בית השואבה מתחילה באושפיזא דיצחק, דכתיב 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק', אהבה ויראה, ולשמחה כזו יש קיום והיא פרכת לעילא. סוכות הוא גמר הטהרה, דכתיב 'וזרקתי עליכם מים טהורים'. ובסוכות יש ניסוך המים. ואיתא 'ואף הוא היה מתכוין וכו' לגמור את השם ואומר להם תטהרו', לגמור את השם - זה סוכות, דאיתא שחל שם שמים על הסוכה. סוכות הוא כח אהרן הכהן, ענני הכבוד, הגמר מיום כפור. איתא **שסוכות הוא לאלו האנשים שלא יכלו לגמור בראש השנה ויום כפור, שאפילו הם יכולים לגמור, והגמר שלהם הוא בסוכות**" ע"ש. וראה גם שם - תרפט ליל ב.

^ג דברי השפת אמת (סוכות תרל"ד, שהובא בהערה) במלואם: "אחר ראש השנה ויום הכיפורים שנטהרו כל בני ישראל כדכתיב 'לטהר אתכם'. וצריך כל אדם להאמין שנעשה טהור בימים אלו. וודאי שישאר הטהרה על כל השנה תליא בהכנת האדם לקבל הטהרה. אבל בימים אלו נעשה טהור כל איש ישראל. ועל זה עצמו יש קטרוג, וצריך הגנה בסוכות כנ"ל. **ואחר שנטהרו יש חג הסוכות שמתאספין כל בני ישראל, כדאיתא בגמרא כל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת. ונקרא חג האסיף.** וגם מינים שבלולב הם כללות בני ישראל, כמו שאמרו ז"ל ערבה - מי שאין בו טעם וריח כו'. העצה על זה, העירוב, שמאסף עצמו בכלל ישראל. וזהו חשוב יותר לגרום ברכה דכתיב 'ערבי נחל'. ונחל הוא על שם המשכת השפע. ונכתב זה אצל ערבה דוקא כנ"ל. וימי החג מסייעין לזה, שיוכלו בני ישראל להתאסף ולבטל כל אחד עצמו לכלל ישראל. ועל ידי זה יכולין לקבל ברכת השנה כראוי כדאיתא 'כלי מחזיק ברכה הוא שלום', והוא בחינת יוסף הצדיק, וכתוב ועמך כולם צדיקים".

ושם (סוכות תרמח): זכרתי לך חסד נעורך כו'. ממשמע שזכות זה נזכר לעולם לבני ישראל, בוודאי נמצא מדה זו לעולם בלבנות בני ישראל, להיות נמשך אחר השי"ת להפקיר הכל ללכת אחריו. אכן כתיב אהבת כלולותיך שכשיש אחדות הראוי בבני ישראל, אז באין למדה זו. ובאמת גם האחדות נמצא בבני ישראל, אך כתיב עוונותיכם היו מבדילין ביניכם כו', פירוש שהעוונות עושין פירוד בעצמותם. וממילא נפרדו מדביקות באלקים כמ"ש ויהי בישרון כו' בהתאסף. לכן **אחר יוהכ"פ שנטהרו בני ישראל, נעשין אחד, ואז הם נמשכין אחר השי"ת. וזה רמז הסוכה, שדרשו חז"ל כל בני ישראל ראויין לישב בסוכה אחת, אהבת כלולותיך כנ"ל**. וע"ש עוד.

מילות

ובאמרי אמת (שמע"צ תרסט): "איתא, ויהי בישורון מלך, אימתי, בהתאסף ראשי עם וכו' יחד שבטי ישראל, כשהם עשויים אגודה אחת. בהתאסף הוא רמז לחג האסיף. איתא ואהבת לרעך כמוך וכו' זה כלל גדול בתורה, על ידי שמתאספים חל שם שמים, כדכתיב 'ברב עם הדרת מלך'. וזהו ויהי בישורון מלך וגו' בהתאסף ראשי עם, הכוונה לאבות, כמו שאומרים אברהם שמח בשמחת תורה, יצחק שמח בשמחת תורה, יעקב שמח בשמחת תורה, וישראל אוחזים בהם. סוכות הוא סיוע מהאושפזין והיום הוא על ידי כח התורה, כח משה רבינו. אחר ויהי בישורון וגו' יחד שבטי ישראל, כתיב יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר, ואיתא בספרי וכי מה ענין זה לזה, משל למלך שבא אצל בניו וכו' היו בניו וקרוביו מלוים אותו, אמר להם וכו' כלום צורך יש לכם וכו', אמרו לו וכו' אלא שתתמצא לאחינו הגדול וכו'. בעל תשובה אין לו עצה אחרת אלא להכניס עצמו אל הכלל, וזהו פרט הצריך לכלל, ויש כלל הצריך לפרט, הפרט הוא הצדיק, וכתיב וצדיק יסוד עולם, הצדיק מעלה את הכל".

וראה עוד: שם שמע"צ תרסט, תרצ, תרצה.

* * *

הענין שיוהי בישורון מלך' רומז על ראש השנה, איתא גם בליקוטי תורה לאדה"ז מלאדי (נצבים מה, א).
ובכלל, הסיקא שפסוק 'ויהי בישורון' נכלל במלכיות, הוא בגלל תיבות אלו - 'בישורון מלך'.
ד זה לשון האמרי אמת (יו"ט א' דסוכות, תרע"ח, שחלק ממנו הובא בהערה) במלואו: בפרשת הקהל כתיב תקרא את התורה הזאת וגו' ואחר כך כתיב הקהל את העם וגו', ולמה כתיב תקרא את התורה לפני הקהל, אולם כאשר ישראל מתאספים זה בעצמו הוא תורה, **שהם מעוררים על ידי אסיפתם הכח ממתן תורה** שעליו נאמר עושי דברו לשמוע בקול דברו, ואיתא במדרש גבורי כח עושי דברו וכו' בשומרי שביעית הכתוב מדבר, היינו שהעשיה היא להגיע להיות לשמוע בקול דברו. **וכן הוא בסוכות שכל ישראל מתאספים בו, ואז אחר כך הוא שמיני עצרת ושמחת תורה, לכל אחד מישראל יש חלק ואות בתורה שכן ישראל הוא ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה** (מגלה עמוקות). וכתיב 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', ולכן כשמתאספים זה עצמו הוא תורה".
ובספר בית ישראל (תשיג): "יחד שבטי ישראל, הרמז על שמיני עצרת ושמחת תורה, כאשר הגיד כ"ק אאז"ל, על יולא עמד איש אתו בהתוודע' וכו' - זה שמיני עצרת, יחוד השלם - יחד שבטי ישראל".
ובפרי צדיק (שקלים ז): "שבכל תלמיד חכם חלק התורה שבו נקרא משה, ומשה רבינו הנחיל לכל אחד מישראל חלק בתורה, כמו שנאמר תורה וגו', קהלת יעקב. ואיתא (ויק"ר ט) קהלת ינאי אין כתיב כאן אלא קהלת יעקב". וע"ש גם אות יד.

ושם (תצוה א): "כי כל התחדשות דברי תורה הוא על ידי שורש נשמת משה רבינו ע"ה, המתפשטת בכל חכמי ישראל, וכל ישראל יש להם חלק בדברי תורה, וכמו שאמר 'מורשה קהלת יעקב', ויעקב נקרא גם ההמונים, דתלמידי חכמים נקראו ישראל, וכמו שאמרו (ב"מ לג:). והתורה ירושה לכולם, וכמו שאמרו במדרש (ויק"ר ט) שאמר לו אותו עם הארץ לרי' ינאי, ירותתי גבך, דלא כתיב קהלת ינאי. ובכל אחד מישראל יש שורש מאור התורה שהוא שורשו. ועל כן איתא בבבא קמא (צב) מנא הא מילתא דאמרי אינשי כו', ומביאים הכל מקראי שדבריהם הם דברי תורה", ע"ש עוד.
וראה גם שפת אמת (סוכות תרמד), המקשר בין ענין ש'לכל ישראל יש חלק בתורה', לבין הפסוק שמביא רבנו להלן 'מורשה קהלת יעקב'. וזה לשונו (יש בו נקודות הקשורות לכל השמועס הנוכחי, על כן הבאנוהו כולו): "בפסוק תורה צוה כו' **מורשה קהלת יעקב**, שעל ידי התורה נמצא האחדות בישראל. כי כל ישראל יש להם חלק בהתורה, ועל ידי התורה מתאחדין, ואז שורה השכינה ביניהם, כמו שכתוב **'ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם'**, היינו השרשים שיש לכל איש ישראל בתורה. וגם זה אמת שעל ידי האחדות זוכין לתורה. אך יש ב' מיני התאספות. והנה **חג הסוכות נקרא חג האסיף, וזוכין אחר כך לתורה בשמיני עצרת**, ואז יש אחדות פנימי יותר. ועל זה נאמר 'עצרת תהיה לכם', שהוא כנופיא המיוחדת רק לבני ישראל, התאחדות של השרשים כנ"ל, ואין שם מגע נכרי כלל.

"מו"ז ז"ל אמר על פי המדרש תנחומא בפסוק 'והם תכו לרגליך' על תלמידי חכמים שמכתתין רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה לשמוע דברי תורה, ע"ש. ואמר שלכך **אחר סוכות על ידי שיוצאין מבית לסוכה זוכין אחר כך לתורה**. ולכן יש אחר כך שמחת תורה. והראה רמז בתרגום תחות עננך כו' נטלין על מימרך, ע"ש. ויש לומר עוד על פי זה, 'תכו לרגליך' הוא בעליות רגלים שלש פעמים בשנה. וכיון שחג הסוכות רגל האחרון, לכך זוכין אחר כך להארת התורה. ועתה שאין לנו עליות רגלים רק בחג הסוכות, היציאה מביתנו לסוכה הוא מעין עליות רגלים כנ"ל".

"אלו דברי השפת אמת (שמע"צ תרסד, שצוטטו בהערה) במלואם: "ביום השמיני עצרת תהיה לכם. בכל הג' רגלים נפתחו שערי ברכה מן השמים בזכות ג' אבות. ושמיני עצרת נפתח השער בנפשות בני ישראל שיכולין לקבל הברכות. וזהו כוחו של משה רבנו עליו השלום, דכתיב וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, שהדביק נפשות בני ישראל אל המועדות. והוא בכח התורה שנקראת 'לקח טוב' - שמלמדת לבני ישראל איך לקבל את הטוב. ולכן שמחים בתורה בשמיני עצרת".

מילואים

ובאמרי אמת (שמע"צ תרסד): ביום השמיני עצרת תהיה לכם, איתא במדרש יספת לגוי נכבדת רחוקת כל קצוי ארץ וכו', אני מוסיף לכם מועדות וכו', ביום השמיני עצרת. שמיני הוא מיוחד רק לבני ישראל, שעל שבעת ימי הבנין אין להוסיף, אולם שמיני הוא למעלה מהטבע, ולכן שייך בו לשון הוספה. וכן בני ישראל הם למעלה מהטבע. **שמיני הוא כח משה רבינו, שהוא כח התורה, וכתוב ביום השמיני קרא משה**, שאז היה הקיום, כדאיתא כל שבעת ימי המלואים היה משה מעמיד את המשכן וכו' ומפרקו, בשמיני העמידו ולא פרקו, שנשאר קיים בקביעות. וסוכות הוא גם כן כך, שבשבעת הימים הסוכה היא דירת ארעי, ואחר כך בשמיני יש לדבר קיום, שהוא כח משה רבינו ע"ה. איתא אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, וגם אצל בני ישראל היתה שמחה זו דכתיב וירא כל העם וירוננו, וזה שמיני עצרת ושמחת תורה. ואז"ל אמר על מה דאיתא קשה עלי פרידתכם, שכפי התשוקה שישנה באדם כך הוא יכול להשיג ולעורר בעצמו כח משה רבינו. וע"ש עוד.

^י יש לציין, שפסוק זה, שהוא צוואת משה רבנו לבני ישראל, ונקרא וקשור עם חג שמחת תורה, כנ"ל בדברי רבנו, נחשב לעיקר בתורה, עד כדי שאמרו חז"ל (סוכה מב). שתינוק הודע לדבר, אביו מלמדו מיד **תורה**, ומה? את הפסוק 'תורה צוה לנו משה מורשה'.

דברי השפת אמת (תרסה) שהובאו בהערה, יותר בשלימות (עדיין בדילוג): "התורה נעלמה מעין כל חי, והיא אש ממש, אבל מתפשט ממנה נחלים ודרכים עד **שיש לכל איש ישראל חלק בה**. וזה שהנחילנו משה רבנו ע"ה 'מורשה קהלת יעקב', **שיהיה לכל איש חלק בה**. ונקראים 'קהלת יעקב', הרבה קהילות, י"ב השבטים. והם י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. שהאש דת אי אפשר להתקרב בו רק על ידי כח השבטים, י"ג המדות שהתורה נדרשת בהם. כי עיקר התורה ארוכה מארץ מדה. והנה יעקב אבינו וכן משה רבינו, שניהם ברכו השבטים. שיעקב הכין הכלים שיחזיקו ברכת התורה, ומשה רבינו מילא אותם, כמו שכתוב [תורה צוה לנו **משה**] **מורשה קהלת יעקב**. ועל זה מסיים 'ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי העם', בחינת האבות. יחד שבטי ישראל - השבטים".

^י בענין כל קטע זה והקטעים דלעיל ודלהלן - אלו דברי רבנו בסעודת ליל שמיני עצרת תשל"ד: מדוע קבעו את שמחת תורה לאחר ראש השנה יום כיפור וסוכות. אולי אפשר לומר, איתא, עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה, היצר קשה מאוד, ונכשלים לפעמים. על כן, מיד לאחר החגים הנ"ל בהם בני ישראל מתנקים מחטאים, ואין להם כל כך עבירות, קבעו את שמחת תורה, כח התורה, שייסע להישאר בטוהרה, כי אם אין עבירה מכבה תורה, ודאי שמידה טובה מרובה לימוד התורה מסייע שיישארו נקיים ולא יבואו לידי חטא.

^ח זה לשון ה'משך חכמה' שם: "כי בארתי בכמה מקומות (עיין לעיל תשא לב, יט) אשר טעויות בני ישראל בכמה מקומות היה, כי חשבו למשה לפועל מעצמו, ולכח האלקי השופע בו הבדילוהו מן היוצר, והוא לא היה רק לפה לאלקים לדבר אתו אודות הנוגע לכלל בני ישראל.

"ואיפה ראו כי משה מעצמו אינו מנהיג ואינו שופע מאומה? ביום שמת משה, אז הבינו כי מחומר קורץ כמוהם וגם הוא בן תמותה, ורק רצון הבורא הקיים בשלמותו בלא שינוי הוא האומר וגוזר והמשדד. והנה ידוע כי רז"ל אמרו (ראה דב"ר ז-יא) שביום מותו אמר משה לפסוק זה - 'ולא נתן לכם ה' לב לדעת וגו' עד **היום הזה** - יום שמת ונפשו הולך בצרור החיים, אז תדעו ותבינו כי ה' הוא המנהיג ומשגיח בפרטיות בזמן ובאיש בכל מפעל ומצעד", ע"ש עוד.

^ט **בנותן טעם אולי להביא כאן את דברי רבי אשר מסטאלין על חסידי זמנו:** "ליימנע פויערין, ש'טרויעני קאזאקען. אז זיי קומען צו דעם רעבין, ווייזען זיי ארויס דאס גיטע, און דאס ש'לעכץ פאהאלטען זיי. אז איך בין געקומען צו מיין זיסען הייליגען רעבאניא, האב איך דאס גוטע פאהאלטען פאר עהם. וואס, א גאט איז עהר? ש'כר ו'ענש קען ער רעבין? און דאס ש'לעכטץ האב איך עס גיוויזן. ווארום מ'דאך ווייזן דעם פ'הן דיא נגע".

ובתרגום חופשי: "אנשים סכלים ומזוייפים שכמותם [איכרים מטיט וקוזקים מקש, דחלילים לא אמיתיים]. כשהם באים לרבם, הם מחצינים רק את מעלותיהם, ואילו את הרע שבהם הדרוש תיקון - מחביאים הם עמוק עמוק. כשאני באתי לפני הרבי המתוק והקדוש שלי [**רבי שלמה מקארלין** ז"ל] - ותוך כדי הזכרת רבו היה נושק את אצבעותיו בערגה וגעגועים עזים - דווקא את הטוב שבי הייתי מטמין מפניו. וכי מה? **האם תחת אלקים הוא? האם שכר ועונש יכול הוא ליתן, חלילה? ואת הרע שבי הייתי פורש לפניו לראווה**. הלא המצורע צריך להראות לכהן את הנגע, ולא את החלק הבריא שבגוף!"

^י זה לשון רבי עקיבא איגר (כי תבוא): "הנה בכל יום ויום אנו מתפללים 'והאר עינינו בתורתך'. מילת 'עינינו' מורה על עיני העדה, הם רבנים דורשים מורים ומנהלים, מנהיגי צאן קדשים במקל נועם במטות אומץ סלה, המדריכים אותם על מבועי התורה והתעודה, וגם משה רבינו ע"ה משתמש בלשון זה בדברו אל חותנו 'והיית לנו לעינים'. וזאת היא תפילת כל

מילואים

איש בישראל כי השי"ת יאר עיני העדה בתורתו, היינו הרבנים המורים ומלמדים, ונראה אותם אור נוגה בתורתו ואין מכשול עלי דרך בדונם דין למזור ובשפטם משפטי דת לבל תבוא ח"ו תקלה על ידם.

"והנה עתה תוארנה עינינו גם על פסוק שהתחלנו 'והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה' - מרבנים הממונים עלי צבור ומופקדים על עדתם, הוי מאשריך מתעים, ודרך אורחותיך בלעו, יטוך בתהו לא דרך, זדון לבם השיאוך, ללכת נתיבות לא סלולות, והוי המותעים המוטעים המוסתים הנוקשים ונלכדים בפחי נביאי הבעל ורשתותם, וזאת אך זאת קללה נמרצת שמה אותנו לחרפה בגוים, וכל העם-קדוש נראה כמשוגע, רק זאת 'ממראה עיניך' - ממראה הרבנים אשר יש לנו לראות", עכ"ל.

"מאד צריכין לשמוזז בשמוזזת תורה ולכבדה. הרי אמרו הלומד מוזבירו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד. ומה נעשה אל התורה בעצמה אשר מלמדת אותנו תמיד איך לעבוד את ה'. ומה הכבוד אל התורה? להגות בה יומם ולילה" (שפ"א תרס"ד).

בסיום ההקפות-שניות בתשנ"ג, אמר הרבי הפני מנחם ז"ל לגבאי ר' זנינא שיף, שיכריז לבוזורים:

"א גוטען ווינטער, יעצט זיי זענען א וודאי מכובד / מוזויליב בכבוד התורה - זיצען און לערנען א גאנצען ווינטער" [זוורף בריא. עכשיו הם וודאי מכובדים בכבוד התורה - לשבת וללמוד כל הזוורף].

ובשנת תשנ"ה: אלע זענען מכובד מיט כבוד התורה, יונגעלייט מיט בוזורים - א כוז צו לערנען א גאנץ יאהר [כולם מכובדים בכבוד התורה, אברכים עם בוזורים, כוז ללמוד כל השנה].

ובסעודת יו"ט אמר לאוזד מנכדיו: האברכים והבוזורים מקבלים הקפות - 'מכובדים בכבוד התורה'. אבל זה רק למי שלומד כל השנה. מי שלא, אינו מכובד בכבוד התורה, אלא בכבוד הבריות - שרואים אותו שמוז עם כולם [עם הלומדים].